

Vaste Commissie voor Taaltoezicht
Warandeborg 4 – 1000 BRUSSEL

Brussel, 8 november 2021

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: 53.348/I/PN
NB

Betreft: vraag om advies betreffende taalkennisvereiste voor aanwerving of bevordering

In zitting van 5 november 2021 onderzocht de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT), in verenigde afdelingen, uw vraag om advies van 5 augustus 2021 betreffende gelijkwaardigheid tussen militaire taalcertificaten en taalcertificaten in bestuurszaken.

In uw brief van 5 augustus 2021 deelde u het volgende mee:

“Graag had ik het advies van de VCT gekregen over artikel 43 ter, § 5, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken van 18 juli 1966.

Artikel 43 ter voorziet in lid 5 in een verwijzing naar de taalkundige functie, het diploma van de personeelsleden en het toelatingsexamen waaraan de personeelsleden worden onderworpen alvorens hun een taalkundige functie wordt toebedeeld:

“§ 5. Indien vereist, legt het personeelslid zijn toelatingsexamen af in het Frans of het Nederlands, naargelang uit het vereiste diploma, het vereiste studiebewijs of de verklaring van het schoolhoofd blijkt dat hij in de ene of in de andere van deze talen heeft gestudeerd, tenzij hij door middel van een voorbereidend examen bewijst dat hij de andere taal even goed beheerst als de taal waarin hij heeft gestudeerd. De taalregeling van het toelatingsexamen is bepalend voor de taalrol waarin het personeel wordt ingedeeld. Bij gebreke van een dergelijk examen wordt de opdracht bepaald door de taal die blijkens het vereiste diploma, het vereiste studiebewijs of de verklaring van de directeur van de school de voertaal van de gevolgde opleiding was.”

In uw antwoord van 10 juni 2020 aan onze diensten, met referentie 52.122/I/PF/AN, verklaart u dan ook dat "in geval van aanwerving de kandidaat ofwel Frans of Nederlands moet hebben gestudeerd, ofwel zijn kennis van het Frans of het Nederlands moet hebben aangetoond door middel van het examen als bedoeld in artikel 7 AR 8 maart 2001".

Gezien de recente evolutie van het onderwijslandschap, met name in het hoger onderwijs, dat studenten de mogelijkheid biedt hun opleiding geheel of gedeeltelijk in het buitenland te volgen, maar ook gezien de recente evolutie van de arbeidswereld die buitenlandse kandidaten de mogelijkheid biedt te solliciteren naar banen bij de federale overheid, zouden we graag de analyse willen vernemen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht betreffende lid 5 van artikel 43ter van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken van 18 juli 1966, waarin ook het volgende beginsel is opgenomen met betrekking tot in het buitenland afgegeven diploma's:

“Kandidaten die in het buitenland in een andere taal dan het Frans of het Nederlands hebben gestudeerd en die zich beroepen op de gelijkwaardigheid van door de wet erkende diploma's of studiebewijzen, leggen het toelatingsexamen af in het Frans of het Nederlands, naar keuze van de kandidaat. Indien de benoeming niet wordt voorafgegaan door een toelatingsexamen, wordt de kennis van de taal van de functie waarin de betrokkene wenst te worden aangesteld, vastgesteld door middel van een voorbereidend examen.”

Meer specifiek zijn dit de praktische problemen waarmee onze diensten worden geconfronteerd:

1) Wat betekent de term "toelatingsexamen" in de context van dit artikel?

2) Indien in het kader van bepaalde selecties een taalvaardigheid - zoals kennis van het Frans of het Nederlands - moet worden getest na validering door de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, organiseren onze diensten een taaltest vóór het selectiegesprek met de kandidaten omdat de beoordeling van de taalvaardigheid niet in het selectiegesprek is opgenomen. Kunnen we dezelfde redenering toepassen op het principe vermeld in artikel 43ter, vijfde lid, en dus systematisch een taaltest organiseren zoals voorzien in artikel 7 KB 8 maart 2001 voor kandidaten die in het buitenland in een andere taal dan het Frans of het Nederlands gestudeerd hebben?”

*
* *

1 Probleemstelling

Artikel 43ter, § 5, derde lid, van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken (hierna: SWT) stelt het volgende:

“Art. 43ter, § 5, derde lid SWT - De kandidaten, die in het buitenland hun onderwijs genoten hebben in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kunnen beroepen, leggen het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans, naar keuze. Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van de taal van de rol, waarbij de betrokkene wenst ingedeeld te worden, vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen.”

Dient dit lid begrepen worden in de zin dat deze kandidaten voorafgaandelijk een taaltest moeten afgelegd zoals beschreven in artikel 7 van het koninklijk besluit van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis

voorgeschreven bij artikel 53 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken samengevat op 18 juli 1966 (hierna: KB 8 maart 2001)?

2 Wettelijke bepalingen

Artikel 43*ter*, § 5 SWT stelt het volgende:

Art. 43*ter*, § 5 SWT - Indien het voorgeschreven is, leggen de ambtenaren hun toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans naar gelang van de taal waarin zij, naar luid van het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, hun onderwijs genoten hebben, tenzij zij vooraf aan de hand van een examen het bewijs leveren dat zij de andere taal even goed kennen.

Het taalregime van het toelatingsexamen bepaalt de taalrol waarbij de ambtenaren worden ingedeeld. Bij ontstentenis van dergelijk examen, is het taalregime van het genoten onderwijs, zoals dat blijkt uit het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, bepalend.

De kandidaten, die in het buitenland hun onderwijs genoten hebben in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kunnen beroepen, leggen het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans, naar keuze. Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van de taal van de rol, waarbij de betrokkene wenst ingedeeld te worden, vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen.

De kandidaten, die hun onderwijs genoten hebben in het Duits taalgebied, mogen hun toelatingsexamen in het Duits afleggen op voorwaarde dat zij bovendien een examen afleggen over de kennis van de Nederlandse of de Franse taal, naargelang zij wensen ingedeeld te worden bij de Nederlandse of de Franse rol.

De overgang van de ene rol naar de andere is verboden, behoudens klaarblijkelijke vergissing bij de indeling.

De bevorderingsexamens geschieden in de taal van de rol waarbij de examinandi zijn ingedeeld.”

3 Strekking van wettelijke bepaling

3.1 Algemeen

De taalrol van kandidaten wordt bepaald door de taal van hun toelatingsexamen. Dit toelatingsexamen wordt georganiseerd in het Nederlands of het Frans naar gelang in welke taal zij hun onderwijs genoten hebben. Dit wordt bewezen aan hand van het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd.

De term “vereiste diploma” betekent dat voor het bepalen van deze taal enkel rekening mag worden gehouden met het vereiste diploma voor de functie in kwestie. Bijvoorbeeld, er moet voor de aanwerving van een niveau A rekening gehouden worden met het masterdiploma dat de kandidaat in staat stelt om rechtstreeks toegang te hebben tot betrekkingen van dit niveau (VCT 10 juni 2020, nr. 52.122).

Meer en meer organiseren opleidingen en hogescholen hun onderwijs in meerdere talen. In deze gevallen dient er bij de bepaling van de taal waarin de kandidaten hun onderwijs genoten hebben in de zin van de SWT er niet enkel rekening te worden gehouden met de taal van het diploma, het studiegetuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, maar ook met de taal

waarin de lessen (hoorcolleges, oefeningen en praktijkwerk, overhoringen en examens, schrijven en verdedigen van de thesis of een scriptie) werden gegeven (Zie VCT 10 juni 2020, nr. 52.122).

Kandidaten hebben de mogelijkheid om door middel van het taalexamen beschreven in artikel 7 KB 8 maart 2001 aan te tonen dat zij het Nederlands of het Frans even goed kennen alsof zij in deze taal hun onderwijs hebben genoten.

Wanneer geen toelatingsexamen wordt georganiseerd, wordt de taalrol van ambtenaren bepaald door de taal waarin zij hun onderwijs hebben genoten bewezen aan hand van het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd.

Uit het samenlezen van artikel 43ter, § 5, eerste lid en tweede lid SWT volgt dat bij ontstentenis van een toelatingsexamen de kandidaat die niet op basis van het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd kan aantonen dat hij zijn onderwijs heeft genoten in het Nederlands of het Frans, eveneens door een examen beschreven in artikel 7 KB 8 maart 2001 de kennis van het Nederlands of het Frans dient aan te tonen (VCT 20 september 2019, nr. 51.273).

3.2 Specifieke bepalingen

In artikel 43ter, § 5 SWT wordt er verder een specifieke regelgeving bepaald voor twee situaties. De eerste situatie heeft betrekking op kandidaten die in het buitenland hun onderwijs hebben genoten in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kunnen beroepen.

In haar advies nr. 44.016 van 30 maart 2012 heeft de VCT hierover het volgende geadviseerd:

“Uit vermeld artikel (en ook andere artikelen van de SWT, nl. de artikelen 15 en 21) en de parlementaire voorbereiding ervan, blijkt dat de tekst ervan slaat op het toelatingsexamen dat eventueel door de personeelsstatuten is opgelegd. Indien *in casu* de personeelsstatuten een toelatingsexamen voorzien voor de kandidaten, die in het buitenland hun onderwijs hebben genoten in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kunnen beroepen, leggen zij op de wijze bepaald in die statuten (bv. wie neemt het toelatingsexamen af?) dat toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans naar keuze. Het is pas indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat (omdat de personeelsstatuten het niet voorzien) dat de kennis van de taal van de rol, waarbij de betrokkene wenst ingedeeld te worden, wordt vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen. Voor de organisatie van dit laatste taalexamen (nader omschreven in artikel 7 van het koninklijk besluit van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 SWT) is uitsluitend Selor bevoegd. De VCT is van oordeel dat het taalniveau van het eventueel voorgeschreven toelatingsexamen van hetzelfde niveau en dezelfde orde dient te zijn als indien een voorafgaand examen de kennis van de taal van de rol zou moeten vaststellen bij afwezigheid van toelatingsexamen. Uit de bepalingen van artikel 43, §4, derde lid SWT, kan niet worden afgeleid dat het taalniveau van het toelatingsexamen bedoeld in de eerste zin

anders (bv. gemakkelijker) zou zijn dan het taalniveau van het voorafgaand taalexamen bedoeld in de tweede zin.

Deze mogelijkheid heeft de wetgever in de jaren 60 voorzien ten gunste van in het buitenland verblijvende Belgen (R. RENARD, *Talen in bestuurszaken, in de bedrijven en in de sociale betrekkingen*, Gent, E. Story-Scientia, 1983, 143).

De tweede specifieke situatie heeft betrekking op kandidaten die hun onderwijs hebben genoten in het Duits taalgebied die eveneens voorafgaandelijk hun kennis dienen te bewijzen van het Nederlands of het Frans aan hand van het examen beschreven in artikel 7 KB 8 maart 2001.

3.3 Onderwijs genoten in een andere onderwijstaal

In haar advies nr. 51.273 van 20 september 2019 heeft de VCT het volgende gesteld:

“Een kandidaat die zijn masterdiploma heeft behaald aan een Vlaamse universiteit, valt niet onder voormelde twee specifieke situaties maar onder de algemene regeling, zelfs wanneer de onderwijstaal van zijn opleiding het Engels was. Aangezien echter uit zijn diploma blijkt dat hij zijn onderwijs niet heeft genoten in het Nederlands of het Frans, dient de kandidaat bijgevolg de kennis van het Nederlands aan de hand van een taalexamen beschreven in artikel 7 KB 8 maart 2001 te bewijzen, wanneer hij wil deelnemen aan een Nederlandstalige statutaire wervingsselectie in het niveau A. Aangezien enkel rekening kan worden gehouden met het diploma dat vereist is voor de betrokken functie, dient eveneens een kandidaat met een Engelstalige master maar een Nederlandstalige bachelor de kennis van het Nederlands aan te tonen aan hand van voormeld taalexamen.

Naar analogie geldt eveneens dat een persoon die wenst deel te nemen aan een gelijkaardige Franstalige statutaire wervingsselectie en die een masterdiploma heeft behaald aan een Franstalige Belgische universiteit met als onderwijstaal het Engels, de kennis van het Frans dient te bewijzen aan hand van het examen beschreven in artikel 7 KB 8 maart 2001.

Met verwijzing naar de argumentatie in haar advies nr. 44.016 van 30 maart 2012 stelt de VCT vast dat niet strenger wordt opgetreden tegenover de houder van een diploma in een andere taal dan het Nederlands of het Frans behaald in België dan tegenover de houder van een gelijkaardig diploma in het buitenland. In beide gevallen geldt immers de vereiste dat de kandidaat de grondige kennis dient te hebben van het Nederlands of het Frans. Het verschil beperkt zich tot op welke wijze deze kennis dient te worden bewezen. De VCT is hierbij van oordeel dat het taalniveau van het voorgeschreven toelatingsexamen van hetzelfde niveau en dezelfde orde dient te zijn als het voorafgaand examen waarin de kennis van de taal dient te worden bewezen. Uit de bepalingen van artikel 43ter, §4, derde lid SWT kan niet worden afgeleid dat het taalniveau van het toelatingsexamen bedoeld in de eerste zin anders (bv. gemakkelijker) zou zijn dan het taalniveau van het voorafgaand taalexamen bedoeld in artikel 43ter, § 5, eerste lid SWT.”

4 Vergelijking met andere bepalingen

4.1 Nederlands, Frans en Duits taalgebied

In artikel 15 SWT staat er beschreven welke taalkennis aanwezig dient te zijn in hoofde van de persoon die wil werken in een plaatselijke dienst gelegen in het Nederlands, in het Frans of Duits taalgebied. Niemand kan in zulke ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij de taal van het taalgebied niet kent.

De vereiste taalkennis houdt in dat hij zijn onderwijs in de taal van het taalgebied heeft genoten. Dit dient te worden bewezen door uit de vereiste diploma's of studiegetuigschriften of door een taalexamen.

Deze regeling is eveneens van toepassing op de randgemeenten (art. 27 SWT)

4.2 Tweektalig gebied Brussel-Hoofdstad

Artikel 21, § 1, eerste lid SWT bepaalt dat iedere kandidaat die dingt naar een ambt of betrekking in de plaatselijke diensten gevestigd in Brussel-Hoofdstad, het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans dient af te leggen naar gelang van de taal waarin hij, naar luid van het opgelegde diploma, het vereiste studiegetuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, zijn onderwijs genomen heeft. Indien geen toelatingsexamen voorgeschreven is, wordt de hoofdtaal van de kandidaat bepaald door het taalregime van het genoten onderwijs (Artikel 21, § 1, tweede lid SWT).

Luidens artikel 21, § 1 SWT legt de kandidaat, die in het buitenland of in het Duits taalgebied zijn onderwijs genoten heeft in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kan beroepen, het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans, naar keuze. Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van de gekozen hoofdtaal vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen.

4.3 Andere centrale diensten dan FOD's

Er is geen verschil tussen de regeling die van toepassing is op de FOD's en deze op andere centrale diensten zoals beschreven in artikel 43 SWT.

5 Advies

Uit de lezing van de SWT volgt dat voordat een persoon kan werken bij een overheidsdienst deze persoon de kennis moet hebben van (één van) de vereiste landsta(a)l(en) op het niveau dat deze persoon in staat moet zijn geweest om in deze taal zijn onderwijs te genoten hebben.

Deze kennis dient in eerste instantie te worden bewezen door het vereiste diploma, het vereiste studiegetuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd. Daarnaast kan deze kennis eveneens voorafgaandelijk bewezen worden door het taalexamen beschreven in artikel 7 beschreven in artikel 7 van het koninklijk besluit van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken samengevat op 18 juli 1966.

Artikel 43ter, § 5, derde lid SWT stelt echter dat kandidaten, die in het buitenland hun onderwijs genoten hebben in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kunnen beroepen, het toelatingsexamen afleggen in het Nederlands of in het Frans, naar keuze. Er wordt geen melding gemaakt dat ze deze kennis dienen te bewijzen door middel van een taalexamen voorafgaandelijk aan hun deelname aan het toelatingsexamen. Wanneer echter geen toelatingsexamen plaatsvindt, dan dient de kennis van de taal van de rol, waarbij de betrokkene wenst ingedeeld te worden, te worden vastgesteld aan de hand van een voorafgaand taalexamen.

In eerder advies heeft de VCT gesteld dat zij van oordeel is dat het taalniveau van het eventueel voorgeschreven toelatingsexamen van hetzelfde niveau en dezelfde orde dient te zijn als een voorafgaand examen waarin de kennis van de taal van de rol zou moeten worden vastgesteld bij afwezigheid van toelatingsexamen. Uit de bepalingen van de SWT kan niet worden afgeleid dat het taalniveau van het toelatingsexamen bedoeld in de eerste zin anders, bijvoorbeeld gemakkelijker, zou zijn dan het taalniveau van het voorafgaand taalexamen bedoeld in de tweede zin.

De VCT stelt volgende elementen vast:

- de wetgever heeft artikel 43ter, § 5, derde lid SWT in de jaren 60 voorzien ten gunste van in het buitenland verblijvende Belgen, die in de meeste gevallen één van de landstalen als moedertaal hebben. Ze merkt echter op dat deze bepaling meer en meer wordt gebruikt door mensen van buitenlandse origine die hun onderwijs hebben genoten in het buitenland en wiens moedertaal niet één van de landstalen is;
- kandidaten die in hun onderwijs genoten hebben in het Duitse taalgebied of die aan universiteiten van de Vlaamse of Franse Gemeenschap hun onderwijs hebben genoten in een andere taal dan het Nederlands of het Frans, zoals het Engels, eerst hun kennis van het Nederlands of het Frans dienen te bewijzen door een voorafgaandelijk taalexamen voordat ze kunnen deelnemen aan het toelatingsexamen;
- kandidaten die hun onderwijs hebben genoten in het Duitse taalgebied dienen hun kennis van het Nederlands of het Frans dienen te bewijzen door een voorafgaandelijk taalexamen voordat ze kunnen deelnemen aan het toelatingsexamen wanneer ze kandideren voor een positie in de centrale diensten of uitvoeringsdiensten. Wanneer ze echter kandideren voor een positie in de diensten van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, dienen ze de kennis van het Nederlands of het Frans te bewijzen tijdens het toelatingsexamen wanneer een toelatingsexamen plaatsvindt.

Rekening houdende met bovenstaande elementen stelt de VCT de vraag in welke mate de omschreven regeling in de SWT nog in staat is om de ratio van de regeling te bewerkstelligen, namelijk de vereiste kennis van de betrokken taal om de betrokken functie uit te oefenen.